

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І.К. Карпенка-Карого
Бурятський державний університет
Пермський державний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СОЦІОГУМАНІТАРНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Збірник матеріалів II Міжнародної науково-теоретичної конференції

від 17 грудня 2009 року

*За загальною редакцією
професора П.Ю. Сауха*

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2009

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028.13
Т 52

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 4 від 23 жовтня 2009 року

Редакційна колегія:

Саух П.Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Герасимчук А.А., доктор філософських наук, професор;
Поліщук О.П., доктор філософських наук; професор кафедри;
Козловець М.А., кандидат філософських наук, доцент;
Ковтун Н.М., кандидат філософських наук;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук.

Рецензенти:

Муляр В.І., доктор філософських наук, професор ЖДТУ;
Швидак О.М., доктор історичних наук, професор ЖДУ імені Івана Франка;
Староконь Є.Г., кандидат психологічних наук, доцент ЖВІ НАУ.

Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Т 52 **II Міжнародна науково-теоретична конференція (17 грудня 2009 року):**
зб. матеріалів / за заг. ред. Сауха П.Ю. – Житомир: Видавничий центр
ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – 324 с.

У матеріалах конференції розглядаються основні аспекти філософського осмислення феномена толерантності: розкривається функціонування поняття "толерантності" у філософській, соціологічній, культурологічній, релігієзнавчій, педагогічній літературі; з'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної, екологічної буттєвості людини; осмислюється толерантність у межах міжкультурної і внутрішньо-культурної комунікації; з'ясовуються особливості функціонування толерантності в умовах полікультурності українського суспільства.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

© Колектив авторів, 2009

вирішення конфліктів тощо. Ю. Яценко наголошує на важливості усвідомлення особистістю ідеї єдності та розмаїття в навколишньому світі, визнання багатомірності і рівності людських культур, розуміння ролі і місця своєї культури у контексті загальносвітової, осягнення особливостей іншомовної культури і прийняття її цінностей на емоційному та інтелектуальному рівнях; все це сприяє виникненню толерантних установок.

Отже, дослідження доводять, що адаптаційні процеси у молодих учителів перебувають у тісному зв'язку з перебудовою особистості під впливом нової соціальної ролі "педагог". Перетворюючи силу соціальних очікувань молода людина відчуває не лише при безпосередньому особистісному спілкуванні. При цьому позитивна адаптація молодих учителів забезпечується активним входженням в конкретні умови загальноосвітнього навчального закладу і пов'язана зі зміною особистісних якостей, їх соціального статусу та реалізується через сфери професійної діяльності, спілкування, самосвідомості. Лише за таких умов процес адаптації молодих учителів буде природним, глибоким, що підтримає їх у новій соціальній ролі педагога.

Александр Елопов,
ассистент
(Белорусский государственный
университет транспорта)

Отношение к нехристианским религиям как проблема для церкви

В последние годы на "канонической территории" Русской Православной Церкви (РПЦ) нарастает присутствие нехристианских религий; его не сдерживают ни государственные привилегии православию (ситуация до 1917 г.), ни тотальный атеистический прессинг (ситуация советского времени). Между тем, Московский Патриархат (МП) до сих пор

не имеет ничего подобного той "Декларации об отношении Церкви к нехристианским религиям", которую католики провозгласили еще в 1965 г. на своем II Ватиканском Соборе. На что же в данной ситуации ориентироваться рядовому православному христианину, определяя для себя качество соседства с многочисленными иноверцами и их духовными ценностями?

Одним из таких ориентиров может быть официальная политика МП. Например, при его активном участии в июле 2006 г. в Москве проходил Всемирный саммит религиозных лидеров, который обратился к главам "Большой восьмерки" со специальным посланием. В нем, в частности, было заявлено: "Мы требуем прекратить любое оскорбление религиозных чувств и осквернение священных для верующего человека текстов, символов, имен и мест" [1, с. 34 - 36]. А в марте 2007 г. на семинаре Юнеско в Париже митрополит Кирилл (Гундяев), позднее избранный Патриархом, предложил создать при ООН специальную ассамблею из представителей ведущих религий мира, где выносилась бы оценка международным процессам и событиям с точки зрения традиционной морали – понятно, что не только новозаветной [2].

Приведенные факты вполне соответствуют тому курсу на диалог с нехристианскими религиями, который характерен для современной РКЦ. Как известно, отцы II Ватиканского собора призвали верующих к тому, чтобы они, общаясь с нехристианами и "свидетельствуя о вере и христианской жизни, вместе с тем признавали, охраняли и продвигали находящиеся у тех духовные, нравственные и культурные ценности" [3, с. 432]. Может показаться, что руководство РПЦ готово воспроизвести основные положения ватиканской Декларации 1965 г., однако осуществить на практике это очень и очень непросто.

И дело не только в том, что в православной среде сейчас господствует скептическая оценка II Ватиканского собора, который, как считается,

содействовал дезинтеграции и секуляризации Католической Церкви. Богословская и религиоведческая литература, изданная в постсоветский период, убедила массы православных в том, что нехристианские религии в целом представляют собой тьму, которая упорно стремится поглотить свет Христовой истины.

По словам авторитетного публициста и преподавателя МДА о. М. Козлова, "как только эти религии входили в соприкосновение с христианством, то все относительно возвышенное и истинное, что в них было, опускалось куда-то глубоко на дно и обнажалась откровенная стихия демонической злобы..." [4]. Ни одна из важнейших мировых религий не может считаться здесь исключением. Так, индуизм есть религия ненасытной человеческой гордыни, так что "самый страшный грех для христианина есть самое высшее осуществление добра для индуиста" [5, с. 273]. Путь спасения, указанный Буддой, представляется направленным на духовное самоубийство человека, буквально: "Цель Будды – загасить огонь жизни; цель Христа - поддержать" [6, с. 437]. Иудаизм, заявляет самый известный миссионер РПЦ, о. А. Кураев, превратился в еврейскую "религию самообожествления", из которой "ушли Пророки и ушла благодать Божия" [7, с. 167-168]. В РПЦ усилилась критика ислама, например, утверждается, что "объявлять Бога источником зла, как делают мусульмане, с точки зрения христианства, богохульство" [8, с. 114].

Мы могли бы продолжить этот список цитат и имен, которые, заметим, принадлежат не к лагерю ультра-фундаменталистов, а к патриархийному мейнстриму (за исключением покойного о. Серафима (Роуза)). Нам приходится констатировать значительный разрыв между официальной политикой МП, допускающей религиозную толерантность, и концептуальной мыслью РПЦ, а также массовым сознанием церковного народа, где сильна неприязнь к религиям, не исповедующим Христа (показательную статистику по России см. [9]). Сохранение этой ситуации

угрожает дестабилизировать Церковь, как это было, например, в 1991 г., когда во многих храмах РПЦ перестали почитать имя Патриарха Алексия II, осмелившегося публично признать духовное родство христианства и иудаизма [10 с. 126]. Перед руководством РПЦ, по сути, стоит дилемма. Оно может ради успеха своей дипломатии и торжества "общечеловеческих ценностей" сделать официальным курс на модернизацию церковного Предания, как следствие, усугубляя кризис православной идентичности. Либо ему придется вступить в конфликт с "новым мировым порядком", который отвергает претензии на христианскую исключительность, трактуя их как проявление нетолерантности и ксенофобии.

Список использованной литературы:

1. Богословский анализ послания Всемирного саммита религиозных лидеров (Москва, 3 – 5 июля 2006). – Мн., 2007.
2. Митрополит Кирилл предлагает создать межрелигиозную ассамблею при ООН // www.pravoslavie.ru/news/070313163131
3. Второй Ватиканский Собор. Конституции, Декреты, Декларации. – Брюссель, 1992.
4. Отвечает протоиерей Максим Козлов // www.pravoslavie.ru/ansvers/q24.htm
5. Приношение православного американца. Сборник трудов отца Серафима Платинского. – М., 2001.
6. Диакон Андрей Кураев. Сатанизм для интеллигенции. - М., 2006 – Т. 1
7. Диакон Андрей Кураев. Дары и анафемы. Что христианство принесло в мир. – М., 2001.
8. Максимов Ю., Смоляр К. Православное религиоведение: Ислам, Буддизм, Иудаизм. – М., 2005.
9. Карпов В., Лисовская Е. Религиозная нетерпимость в современной России // Новые церкви, старые верующие – старые церкви, новые

верующие. Религия в постсоветской России / под ред. К. Каарияйна, Д. Фурмана. – М.; СПб., 2007. – С. 400 – 415.

10. Сендеров В. Русская Православная Церковь и ее отношение к антисемитизму // Диа-Логос:Религия и общество 1997. Альманах / Сост. и общ. ред. М. Смирнова. – М., 1997. – С. 123 – 136.

Надія Заварова,
*аспірант кафедри кінознавства
(Інститут екранних мистецтв
Київського національного
університету театру, кіно
і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого)*

**Криза толерантності як віддзеркалення процесу руйнації
гуманістичних засад буття**

(за матеріалами фільмів Л. Вісконті та Ф. Фелліні)

Друга світова війна засвідчила загальноєвропейську світоглядну та культурну кризу. Відбулась ніби ерозія гуманізму та ціннісних орієнтирів у культурі ХХ ст., і як наслідок – відчуження як симптом виявлення кризи толерантності в європейському соціумі та глибинних протиріч буття особистості.

Історія толерантності, на наш погляд, це історія цивілізації, зокрема історія європейського міста. В античному світі за Г. Кнабе: "...характер житлового середовища мав соціально-психологічний та моральний ціннісний сенс, що сприймався як природна форма громадянської солідарності, рівності та довіри – тобто як невідчужена форма існування. Ще римляни вважали, що вже на початку історії боги навчили їх засад цивілізованого буття.